

Animalien askapena akademiatik aztertzen

Ertz askotatik landu dute antiespezismoa Animalia Ikasketa Kritikoan EHUko I. kongresuan; hala nola literatura, interseksionalitatea, komunikabideak, zinema eta historia ikertu dituzte. Estibaliz Ania Valle Ruiz de Garibay eta Surama Lázaro Terol ikerlariak literaturari eta interseksionalitateari erreparatu diete, hurrenez hurren.

 OLAIA L. GARAIALDE LINAS KORTA

Animalien askapenaren inguruan ikertu, ikerlari antiespezisten artean saretu eta antiespezismoa akademiara hurbildu. Horiek dira kongresuaren helburuetako batzuk. EHUk eta UPF-Centre for Animal Ethics ikerketa zentroak antolatuta kongresua eta ehun lagun inguru elkartu dira. “Antiespezismoari ikusgaitasuna eman, antiespezista potentzialei akademiaren munduan militatzeko aukera eskaini eta ikasleak motibatu nahi ditugu ikerketetan gaia aintzat hartzeko”, azaldu du Irene Barañanok, antolatzaileetako batek.

Estibaliz Ania Valle Ruiz EHUko ikerlariak, bere parte-hartzean, literaturaren bidez espezismoaren zenbait adibide eman eta gaur egungo testuinguruarekin zer-nolako harremana duten landu du. Horretarako, XVII. mendeko literatura aztertu du; zehazki, Cyran de Bergerac (1619-1655) idazle, dramaturgo eta pentsalari frantsearen liburu baten pasartea: *L'autre monde ou Les États et empires de la lune ou Les États et empires du soleil* (Beste mundua edo Ilargiaren Estatuak eta inperioak edo Eguzkiaren Estatuak eta inperioak) liburukoa. Zientzia fikzioaren aitzindarietako bat izan zen Cyran de Bergerac: “Zientzia fikzioaren bidez garai horretako zenbait aspektu kritikatzeko zituen; besteak beste, fede katolikoa, absolutismoa eta antropozentrismoa”.

Txoriek agintzen duten erreinu batera doan gizonaren istorioa kontatzen du pasarteak. Bertan, gizakiz besteko animalien kontra gizakiek egindako delituengatik epaituko dute gizona. Ikerlariak nabarmendu du garai horretarako “oso ausarta” dela. Testua irakurtzean kontuan hartu behar da idazleak *gizona* hitza erabiltzen duenean gizakiei erreferentzia egiten die la eta ez soilik gizonei. Izan ere, XVII. mendean, emakumeak eta beste identitate batzuk ez ziren subjektu politiko-tzat hartzen: “Emakumeak ere gizonen menpeko zeuden, animaliak bezala gizonen zerbitzura eta aginduetara”.

“Bestelako ingurunean bizi gaitezke, eta armonian bizitzeko aukera dago. Baina horretako, gizakiok geure buruari esleitu diogun nagusitasunari uko egin behar diogu”
Estibaliz Ania Valle

GENEALOGIAREN GARRANTZIA

Pasarteko protagonistak lapurtxori batekin egiten du topo epaiketean. Gizonak aurreuposatzen du arrano batek gobernatzen duela, eta hortaz, arranoak epaituko duela, baina lapurtxoriak esaten dio oker dagoela, eta gizakiek gobernuburua nor izanen den erabakitzeke erabiltzen dituzten irizpideak ez daudela ongi. Txoriaren arabera, gizakien “sinesmena” da pentsatzea soilik gobernatu dezaketela “indartsuenek”, “handienek” eta “krudelenek”. Horren ordez, lapurtxoriak subiranoa aukeratzeko erabiltzen dituzten irizpideak nabarmentzen ditu: “Gure politika oso bestelakoa da; ahulenak, gozoenak eta bakegileenak aukeratzen ditugu errege izateko. Horrez gain, sei hilabetetik behin beste ahul batzuegatik aldatzen ditugu, kontra eginez gero mendekua hartu ahal izateko. Gozoak aukeratzen ditugu inork ez gorrotatzeko. Eta bakegileak izatea nahi dugu gerrak saihesteko, gerrak injustizia guztien sorrera direlako”.

Espezismoaren zenbait adibide eman ditu lapurtxoriak: “Nagusitasun irriharri horren ondorioz, gizonak bere gain hartzen du bizitzeko eta hiltzeko gure eskubidea, eta esklabo bihurtu, gatibu egin, ito eta jaten gaitu eta nobletzat ditueni hiltzeko gaitasuna ematen die”.

Ikerlariaren arabera, testuak antropozentrismoa zalantzan jartzen du: “Autoreak erakusten digu bestelako

ingurunean bizi gaitezkeela, eta armonian bizitzeko aukera dagoela. Baina horretako, gizakiok geure buruari esleitu diogun nagusitasunari uko egin behar diogu". Horrekin batera, gizakiz besteko animaliak ere subjektu politikoak direla aldarrikatzen du idazleak.

Gaineratu du antiespezismoaren genealogiari erreparatzea mugimendua "indartzeko" baliagarria izan daitekeela: "Askotan herri mugimenduan ahaztu egiten zaigu genealogia. Garrantzitsua da horri erreparatzea eta adibideak bilatzea; adibiderik ez duzunean zaila da urratsak ematea. Mugimendu antiespezista egituratzen eta historia antiespezista garatzen laguntzen du". XVII. mendea urrun dagoela iruditu arren, "lotura handia" du gaur egungo testuinguruarekin eta aldarriekin: "Genealogiak pentsamendu sozio-politikoaren oinarriak ezartzen lagundu dezake".

HAZTE SELEKTIBOAREN ONDORIOAK

Cyran de Bergeracen testua gizakien eta gizakiz besteko animalien arteko botere harremana islatzen duen pasarte bat da, baina ez bakarra. Horien adibi-

Kongresuan, literatura antiespezistaren inguruko tailer bat egin zuten.

"Arrautza gehiegi erruteak kalte ugari eragiten dizkie oiloei; esate baterako, arrautzak apurtzea eta trabatzea, prolapsoak, hezur ahultasuna eta peritonitisa"

Surama Lázaro

de ugari daude fikzioan zein fikziotik kanpo. Surama Lázaro UNEDeko antropologoak ez fikziora jauzi egin, eta arrazializazio mekanismoei eta desgaitasunari erreparatu die kongresuan. Broiler oiloak eta oilo erruleak, eta hazte selektiboak horiengan izan duen eragina aztertu ditu.

Sunaura Taylor akademikoaren eta aktibista desgaituaren lana ere aipatu du. *Crip* liburuaren idazlea da, eta bertan desgaitasunaz eta gizakiz besteko animalien zapalkuntzaz hausnartzen du. Taylorren arabera, kapitalismoak eta espezismoak "desgaitzen" eta "hipergaitzen" dituzte animaliak, sistemak geroz eta gehiago produzitzera behartzen dituelako eta ondorio larriak eragiten

Linas Korta, Aitor Garmendia (Tras Los Muros) eta Carmela Fernández fotokazetariaren lanekin erakusketa egin zuten.

dizkietelako. Oiloen hazte selektiboa horren adibide bat da.

Vent sexting-a edo txiten sexu bereizketa 1920. urtean Japonian sortu zen, eta txitak sexuaren arabera bereizteko teknika da. Jaiotze eta berehala txiten sexua jakiteak arrautza eta haragi produktio-ara bideratuta dagoen hazte selektiboa “areagotu” duela nabarmendu du Lázaro: “Helburua da ahalik eta produktibitate handiena lortzea”. Ondorioz, broiler oiloak “azkarrago” hazten direla eta oiloek arrautza “gehiago” erruten dituztela salatu du.

1940ko hamarkadan, broiler oiloek 112 egun behar zituzten 2-25 kilo -merkaturatzeko pisua- lortzeko. 1990eko hamarkadan, pisu hori 37-43 egunetan lortzen zuten. Azken hamarkadetan, gerroz eta lehenago lortzen dute merkaturatzeko pisua, eta egindako ikerketen arabera, 2034. urtean 29 egun beharko dituzte. Horrek guztiak “ondorio larriak” ditu oiloetan; eragiten ditu hala nola anormaltasun eskeletikoak, gaixotasun metabolikoak, bihotz-biriketako sistemaren arazoak, gantz gehiegi eta immunitate-sistema ahuldua.

Red Jungle Fowl oiloek -etxekotutako oiloen eta oilarren aurretiko oiloak- ur-

tean 10-15 arrautza erruten zituzten. Hazte selektiboaren ondorioz, XX. mendean 140 arrautza errutera iritsi ziren. Aro modernoan, White Leghorn eta Rhode Island oiloak sortu zituzten, eta erruten zituzten arrautza kopurua bikoiztu zen. Gaur egun, haragi edo arrautza kontsumorako hautatuak izan badira, urtean ehun eta hirurehun arrautza artean erruten dituzte: “Arrautza gehiegi errutiek kalte ugari eragiten dizkie oiloei; esate baterako, arrautzak apurtzea eta tratatzea, prolapsioak, hezur ahultasuna eta peritonitisa”.

LA VIDA COLOR FRAMBUESA SANTUTEGIA

Kasu praktiko baten bidez sakondu du gehiago Lázaro, eta Arabako La vida color Frambuesan oiloekin egiten duten lana azpimarratu du. Santutegia espezie ugariaren etxea da eta helburua da animaliak erreskatatzea, zaintzea eta antiespezismoaren inguruko kontzientzia zabaltzea.

Maria, santutegietako sortzaileetako bat, santutegira iristen ziren oiloak behatzen hasi zen duela hamaika urte. Antzeman zuen, santutegian egon arren,

oiloen egoera ez zela hobetzen eta goiz hiltzen zirela. Hortaz, hiltzen ziren oiloek nekropsiak egiten hasi zen, eta ikusi zuen erreprodukzio sisteman tumoreak, arrautza apurtuak, infekzioak eta beste zituztela.

Konponbide bat bilatu nahian, 2013. urtean kirurgikoki oiloen erreprodukzio sistema kentzea erabaki zuen, baina obarioa kentzean odol-galera handia izateko arriskua zegoen eta asko hiltzen ziren. Hortaz, obiduktua kentzea erabaki zuen, baina horrek ere ez zuen arazoa konpondu. Osteon, larruzalpeko inplante hormonalak jarri zizkien obulazioa geldiarazteko. Orduetik, sistema hori erabiltzen du.

Lázaroaren arabera, santutegian egindako lanak urrats bat gehiago eman du gizakiz besteko animalien askatasunean: “Ulertu behar dugu saihestezina dela arrazializazio praktikengatik oiloak ez gaixotzea. Horregatik, ez da aski karioletatik kanpo egotea. Ezinbestekoa da baliabideak aurkitzea antiespezistok zaintza egokia emateko eta kalteak gutxitzeko”. Oiloena adibide bat da, baina Lázaroaren ustez, animalia guztiekin hartu beharreko neurriak dira. ●